

Львівська національна музична академія імені М.В. Лисенка
Кафедра джазу та популярної музики

«ПОГОДЖУЮ»

Гарант ОПП «Музичне мистецтво»
бакалаврського рівня вищої освіти,
доцент Я. Олексів
25 червня 2021 р.

«ПОГОДЖУЮ»

Декан факультету фортепіано, джазу та
популярної музики, доцент

Т. МІЛОДАН
Т. МІЛОДАН
25 червня 2021 р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи, професор

М. КУШНІР
М. КУШНІР
25 червня 2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ДЖАЗОВЕ АРАНЖУВАННЯ»**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»
Профілізація	Джазове фортепіано, Джазові оркестрові інструменти
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво»
Статус	Вибіркова компонента циклу дисциплін для отримання додаткової кваліфікації (ВК 3.2.4)
Загальний обсяг	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Форма підсумкового контролю	Залік
Термін викладання	7-8 семестри
Факультет	Фортепіано, джазу та популярної музики
Форма навчання	Денна

Львів – 2021 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Джазове аранжування» для профілізацій «Джазове фортепіано», «Джазові оркестрові інструменти» з галузі знань 02 «Культура і мистецтво» зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво» оновлена відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою Радою ЛНМА імені М. В. Лисенка від 26 травня 2021 року (Протокол № 1).

Розробники: Войтович О.О. старший викладач кафедри джазу та популярної музики ЛНМА імені М. В. Лисенка, кандидат мистецтвознавства

Робоча програма навчальної дисципліни «Джазове аранжування» затверджена на засіданні кафедри джазу та популярної музики «18» червня 2021 р., протокол № 6.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Джазове аранжування» входить до курсу циклу дисциплін для отримання додаткової кваліфікації «Диригент джазового оркестру (біг-бенду)». Зміст курсу втілює основні педагогічні напрацювання у галузі викладання аранжування для різних складів оркестрів та ансамблів (combo), висвітлює провідні методики зарубіжної та української шкіл та містить такі складові: теоретична (реалізується у ході лекційних занять); практична (здійснюється в ході аудиторних занять в процесі практичного відпрацювання окремих методичних тем); самостійна робота студентів (реалізується в конкретних завданнях для самостійного опрацювання у домашніх заняттях).

Метою курсу є опанування знань в галузі аранжування музичних творів та підготовка професійних спеціалістів-інструменталістів, володіючих теоретичними знаннями та практичними навичками аранжування (оркестровки, перекладу, обробки) для різних складів оркестрів, ансамблів, у музичних закладах.

Завданням курсу є вивчення принципів і прийомів інструментування та аранжування творів різних стилів і жанрів для оркестру та ансамблю формування та розвиток навичок аранжування; засвоєння теоретичного матеріалу, потрібного для аранжування творів; опанування студентами різних форм і методів індивідуальної та самостійної роботи; формування музично-педагогічної майстерності майбутніх викладачів та вихованні їхніх творчих здібностей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- художньо-технічні можливості груп типових складів оркестру;
- технологічні основи та художні можливості інструментування та аранжування;
- теоретичні основи інструментування та аранжування для різних складів оркестру;
- основні правила нотної графіки та оформлення партитури;
- методику аналізу інструментування та аранжування в оркестрових творах;
- взаємозв'язок інструментування та аранжування з іншими навчальними дисциплінами;
- акустичні, технічні та виражальні властивості музичних інструментів;
- зміст навчально-методичної літератури з інструментування та аранжування.

Вміти:

- аналізувати фактуру оркестрових творів;
- визначити головні елементи фактури в партитурі;
- розподіляти різновиди гомофонної та поліфонічної фактури;
- визначити зусилля виконавців при видобуванні послідовності звуків;

- відчувати розподіл та витрати дихання та подовженість ведіння смичка;
- втілити засоби виконання різних штрихів та динамічних відтінків;
- розібратись у транспонуванні, визначити стрій різних інструментів, інтервали транспозиції та співвідношення звучання транспонуючих інструментів з нетранспонуючими.

Володіти:

- методами та прийомами читання партитур ;
- перекладом фортепіанних творів для оркестру;
- перекладом музичних творів з одного типу оркестру на інший;
- написанням клавiру з оригінальної оркестрової партитури;
- обробкою пісень, популярних мелодій, творів танцювального жанру;
- обробкою оркестрового супроводу солістам-інструменталістам, вокалістам та вокальним формаціям;
- створенням партитур творів різних жанрів для типів і складів оркестру;
- знаннями з теорії музики, гармонії та інших теоретичних дисциплін.

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКИМИ ПОВИНЕН ОВОЛОДІТИ ЗДОБУВАЧ

2.1 Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК2.** Здатність розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК3.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК4.** Здатність до розв'язання проблем.
- ЗК5.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК6.** Здатність до міжособистісної взаємодії.
- ЗК7.** Здатність до критики та самокритики.
- ЗК8.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК9.** Здатність до шанобливого й дбайливого ставлення до історичної спадщини і культурних традицій.
- ЗК10.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК12.** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК13.** Здатність працювати самостійно, виявляти ініціативу та лідерські якості.
- ЗК14.** Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК15.** Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК17.** Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2.2. Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

- СК1.** Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.
- СК2.** Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у творчо-виконавській діяльності.
- СК3.** Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.
- СК4.** Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.
- СК6.** Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.
- СК7.** Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.
- СК9.** Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.
- СК10.** Здатність оперувати професійною термінологією.
- СК11.** Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.
- СК12.** Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.
- СК13.** Здатність демонструвати базові навички ділових комунікацій.
- СК16.** Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.
- СК17.** Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (РН)

- РН6.** Демонструвати спроможність до самостійного дослідження наукової проблеми в галузі музичного мистецтва та написання роботи відповідно до вимог, готовність дискутувати і аргументувати власну позицію.
- РН7.** Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.
- РН8.** Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.
- РН9.** Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / та лекторській практичній діяльності.
- РН10.** Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
- РН11.** Вміти здійснювати педагогічну діяльність.
- РН13.** Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.

РН14. Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

4. РОЗПОДІЛ ДИСЦИПЛІНИ ЗА СЕМЕСТРАМИ, ГОДИНАМИ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

НАЗВА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	Розподіл за семестрами			Кількість кредитів ECTS	Кількість годин					Розподіл аудиторних годин за курсами і семестрами														
	Екзамени	Заліки	Атестаційні екзамени		Загальний обсяг	Аудиторних			Самостійна робота	I курс	II курс	III курс	IV курс											
						Всього	у тому числі:			Семестри														
							лекційні	індивідуальні		практичні	1	2	3	4	5	6	7	8						
	Кількість тижнів в семестрі													15	15	15	15	15	15	15	15			
														15	15	15	15	15	15	15	15			
Джазове аранжування		7-8		4	120	60	30		30	60													2	2

Розподіл годин та кредитів по курсах та семестрах

КУРС	СЕМЕСТРИ	Кількість кредитів ECTS	Загальний обсяг	Кількість годин					Самостійна робота																
				Всього	Аудиторних																				
					у тому числі:																				
					лекційні	індивідуальні	практичні																		
I																									
II																									
III																									
IV		4	120	60	30		30	60																	
	7	2	60	30	15		15	30																	
	8	2	60	30	15		15	30																	

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7-8 семестри

№ з/п	Назва теми	Аудиторні години
	Змістовий модуль 1. Вступ, постановка питання. Оркестр і партитура. Інструментування та аранжування як художній фактор музики.	
Тема 1.1	Постановка питання. Оркестр та його ознаки. Короткі історичні відомості про оркестр. Склади оркестрів, їх художньо-технічні можливості та репертуарна практика. Оркестрова група та її признаки, художньо-технічні можливості і функції.	2
Тема 1.2	Партитура. Короткі історичні відомості про партитурну нотацію. Основні правила оформлення оркестрових партитур та партій.	2
Тема 1.3	Специфіка інструментування та аранжування. Їхні подібності та відмінності. Поняття про інструментування та аранжування, його основні правила. Засоби інструментування та аранжування, тембр, фактура.	2
Тема 1.4	Технологічні основи інструментування та аранжування: загальні правила оркестрового голосоведіння, функціональна організація оркестрової фактури, оркестровий колорит.	2
Тема 1.5	Формоутворююча і змістовна функція інструментування та аранжування: інструментування (аранжування) та формоутворення, інструментування (аранжування) та образний зміст.	2
	Змістовий модуль 2. Особливості оркестровки фортепіанних творів. Оркестрова обробка вокального твору.	
Тема 2.1	Фортепіано і оркестр: риси подібності та розрізнення. Зв'язок вибору п'єси з можливостями складу оркестру. Мета перекладу. Зміст основних етапів роботи	2
Тема 2.2	Типові засоби перетворювання фактури оригіналу. Вибір інструментів для втілення різних елементів оркестрової фактури. Рівновага загального звучання.	2
Тема	Жанри пісенної творчості, місце пісні в репертуарі	2

2.3	оркестру. Мета оркестрової обробки.	
Тема 2.4	Зміст основних етапів роботи. Типові засоби перетворювання фактури оригіналу, створення поліфонічних, сигнальних, педалізуючи та інших елементів оркестрової фактури.	2
Тема 2.5	Характерні прийоми використання оркестрових груп та окремих інструментів.	2
	Змістовий модуль 3. Аранжування для середнього складу оркестру. Аранжування для великого складу оркестру та Big Band.	
Тема 3.1	Склад оркестру та оркестрових груп. Можливості модифікації складу з урахуванням сумісництва гри на різних інструментах. Художні і технічні можливості, доступний репертуар.	2
Тема 3.2	Основні елементи фактури: мелодія, гармонічний супровід. Прийоми їх викладення. Допоміжні елементи фактури: контрапункт, риф, заповнення, педаль. Прийоми їх викладення.	2
Тема 3.3	Big Band. Відомості з історії.	2
Тема 3.4	Склад оркестру та оркестрових груп. Можливості модифікації складу з урахуванням сумісництва гри на різних інструментах. Художні і технічні можливості, доступний репертуар.	2
Тема 3.5	Основні елементи фактури: мелодія, гармонічний супровід. Прийоми їх викладення. Допоміжні елементи фактури: контрапункт, риф, заповнення, педаль. Прийоми їх викладення.	2
	Змістовий модуль 4. Інструментування та аранжування творів крупної форми. Особливості аранжування для естрадно-симфонічного оркестру та інструментального ансамблю (combo).	
Тема 4.1	Інструментування (оркестровка, переклад, обробка) творів крупної форми для великого складу оркестру. Склад оркестру та оркестрових груп. Можливості модифікації складу з урахуванням сумісництва гри на різних інструментах. Художні і технічні можливості, доступний репертуар.	2
Тема 4.2	Основні елементи фактури: мелодія, гармонічний супровід. Прийоми їх викладення. Допоміжні елементи фактури: контрапункт, риф, заповнення, педаль.	2

	Прийоми їх викладення. Оркестровка фрагментів творів крупної форми та підготовка оркестрових партій.	
Тема 4.3	Склади та художньо-технічні можливості естрадних оркестрів та інструментальних ансамблів.	2
Тема 4.4	Аранжування, його особливості і види. Основні стилістичні напрямки джазової музики (Bee bop, Swing...) Основні стилістичні напрямки естрадної музики (поп. і рок-музика, джаз-рок...).	2
Тема 4.5	Партії інструментів виконуючих сольні партії, імпровізація і прийоми її утворення. Туті естрадного оркестру та ансамблю. Функції оркестрових груп та окремих інструментів.	2
	Змістовий модуль 5 Особливості перекладу музичного твору з одного складу оркестру на інший.	
Тема 5.1	Різновиди симфонічного, духового, народного та естрадного оркестрів.	2
Тема 5.2	Їхній склад, інструментарій та особливості звучання.	2
Тема 5.3	Прийоми транспозиції транспонуючи музичних інструментів.	2
Тема 5.4	Особливості композиційного плану, перетворення фактури оригіналу, види додаткових елементів.	2
Тема 5.5	Засоби збереження характеру музичного твору, втілення авторського задуму композитора.	2
	Змістовий модуль 6 Аранжування музичних творів різних форм для виконання з оркестром.	
Тема 6.1	Створення оркестрової партитури та оркестрових партій.	2
Тема 6.2	Робота з оркестром.	2
Тема 6.3	Підготовка плану репетиційного процесу.	2
Тема 6.4	Застосування сучасних інформаційних технологій в підготовці партитури та партій музичних інструментів.	2
Тема 6.5	Робота в програмах Finale, Sibelius, Cubase...	2
	Всього годин	60

Самостійна робота

7-8 семестри

1.	Постановка питання. Оркестр та його ознаки. Короткі історичні відомості про оркестр. Склади оркестрів, їх художньо-технічні можливості та репертуарна практика. Оркестрова група та її признаки, художньо-технічні можливості і функції.	2
2.	Партитура. Короткі історичні відомості про партитурну нотацію. Основні правила оформлення оркестрових партитур та партій.	2
3.	Специфіка інструментування та аранжування. Їхні подібності та відмінності. Поняття про інструментування та аранжування, його основні правила. Засоби інструментування та аранжування, тембр, фактура.	2
4.	Технологічні основи інструментування та аранжування: загальні правила оркестрового голосоведіння, функціональна організація оркестрової фактури, оркестровий колорит.	2
5.	Формоутворююча і змістовна функція інструментування та аранжування: інструментування (аранжування) та формоутворення, інструментування (аранжування) та образний зміст.	2
6.	Фортепіано і оркестр: риси подібності та розрізнення. Зв'язок вибору п'єси з можливостями складу оркестру. Мета перекладу. Зміст основних етапів роботи	2
7.	Типові засоби перетворювання фактури оригіналу. Вибір інструментів для втілення різних елементів оркестрової фактури. Рівновага загального звучання.	2
8.	Жанри пісенної творчості, місце пісні в репертуарі оркестру. Мета оркестрової обробки.	2
9.	Зміст основних етапів роботи. Типові засоби перетворювання фактури оригіналу, створення поліфонічних, сигнальних, педалізуючи та інших елементів оркестрової фактури.	2
10.	Характерні прийоми використання оркестрових груп та окремих інструментів.	2
11.	Склад оркестру та оркестрових груп. Можливості модифікації складу з урахуванням сумісництва гри на різних інструментах. Художні і технічні можливості, доступний репертуар.	2

12.	Основні елементи фактури: мелодія, гармонічний супровід. Прийоми їх викладення. Допоміжні елементи фактури: контрапункт, риф, заповнення, педаль. Прийоми їх викладення.	2
13.	Big Band. Відомості з історії.	2
14.	Склад оркестру та оркестрових груп. Можливості модифікації складу з урахуванням сумісництва гри на різних інструментах. Художні і технічні можливості, доступний репертуар.	1
15.	Основні елементи фактури: мелодія, гармонічний супровід. Прийоми їх викладення. Допоміжні елементи фактури: контрапункт, рифф, заповнення, педаль. Прийоми їх викладення.	1
	Підсумковий контроль (залік)	2
16.	Інструментування (оркестровка, переклад, обробка) творів крупної форми для великого складу оркестру. Склад оркестру та оркестрових груп. Можливості модифікації складу з урахуванням сумісництва гри на різних інструментах. Художні і технічні можливості, доступний репертуар.	2
17.	Основні елементи фактури: мелодія, гармонічний супровід. Прийоми їх викладення. Допоміжні елементи фактури: контрапункт, риф, заповнення, педаль. Прийоми їх викладення. Оркестровка фрагментів творів крупної форми та підготовка оркестрових партій.	2
18.	Склади та художньо-технічні можливості естрадних оркестрів та інструментальних ансамблів.	2
19.	Аранжування, його особливості і види. Основні стилістичні напрямки джазової музики (Bebop, Swing...) Основні стилістичні напрямки естрадної музики (поп. і рок-музика, джаз-рок...).	2
20.	Партії інструментів виконуючих сольні партії, імпровізація і прийоми її утворення. Туті естрадного оркестру та ансамблю. Функції оркестрових груп та окремих інструментів.	2
21.	Різновиди симфонічного, духового, народного та естрадного оркестрів.	2
22.	Їхній склад, інструментарій та особливості звучання.	2
23.	Прийоми транспозиції транспонуючи музичних інструментів.	2
24.	Особливості композиційного плану, перетворення фактури оригіналу, види додаткових елементів.	2
25.	Засоби збереження характеру музичного твору, втілення	2

	авторського задуму композитора.	
26.	Створення оркестрової партитури та оркестрових партій.	2
27.	Робота з оркестром.	2
28.	Підготовка плану репетиційного процесу.	2
29.	Застосування сучасних інформаційних технологій в підготовці партитури та партій музичних інструментів.	1
30.	Робота в програмах Finale, Sibelius, Cubase...	1
	Підсумковий контроль (залік)	2
	Всього годин	60

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

А, «відмінно» (90 – 100) – студент володіє ґрунтовними знаннями, здатний систематизувати, узагальнювати, творчо інтерпретувати теоретичний матеріал, поєднувати отримані теоретичні знання з їх практичним застосуванням.

В, «дуже добре» (82 – 89) – студент володіє глибокими знаннями теоретичного матеріалу з предмету, вміє логічно поєднувати теоретичні знання з практичними ситуаціями, творчо їх застосовує.

С, «добре» (74 – 81) – студент володіє достатніми знаннями теоретичного матеріалу, творчо використовує його у практичній роботі. Не завжди самостійно може систематизувати та узагальнювати матеріал. Показує добрі результати практичної роботи.

Д, «задовільно» (64 – 73) – студент користується обмеженим знанням теоретичного матеріалу, на недостатньому для педагогічної роботи інтерпретує методичні та дидактичні проблеми, не завжди розуміє їх змістову специфіку, не завжди може самостійно зробити порівняльний аналіз понять та категорій.

Е, «достатньо» (60 – 63) – студент слабо орієнтується у теоретичному матеріалі, знання у недостатньому обсязі, що не дозволяє робити йому творчі висновки та застосовувати їх на практиці.

FX, «незадовільно» (35 – 59) (з можливістю повторного складання) – рівень знань студента методологічних та теоретичних основ курсу визначається як початковий. Він не володіє методикою узагальнення, систематизації та обґрунтування. Не володіє практикою їх застосування.

F, «незадовільно» (0 – 34) (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни) – відсутність знань з предмету.

Сумарна шкала оцінювання здобувача з навчальної дисципліни

СУМА БАЛІВ ЗА ВСІ ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Шкала оцінювання здобувача з поточного та семестрового контролю

Форми контролю	Кількість балів
Усна перевірка знань за темою лекційного заняття	0- 5 балів за кожну тему (максимум 20 балів)
Тематичний контроль знань	0-5 балів за тест (максимум 20 балів)
Контрольна практична робота (аранжування твору для ансамбля)	0-30 балів
Диференційований залік (аранжування твору для біг-бенду)	0-30 балів
Всього	0-100

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
2. Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності.
3. Методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.
4. Бінарні, інтегровані (універсальні) методи. *

* Жодна із запропонованих класифікацій не позбавлена недоліків. На практиці викладач з дисципліни інтегрує методи різних груп, утворюючи неординарні (універсальні) методи навчання, які забезпечують оптимальні шляхи досягнення навчальної і творчої мети.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. **Попередній контроль** спрямований на виявлення знань, умінь і навичок студентів з матеріалу, який буде вивчатися.
2. **Поточний контроль** здійснюється під час практичних занять з метою перевірки засвоєння попереднього матеріалу і виявлення проблем опанування тими чи іншими навичками.
3. **Тематичний контроль** здійснюється періодично, після вивчення нової теми чи нового розділу і має на меті систематизацію знань та умінь студентів.
4. **Підсумковий контроль** проводиться в кінці семестру.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Берліоз. Г. Трактат про сучасну оркестровку. Leipzig, 1905. 511 с.
2. Горват І., Вассербергер І. Основи джазової інтерпретації. Київ: Музична Україна, 1980. 120 с.
3. Дарваш Г. Правила оркестровки. Будапешт: "Корвина", 1964. 160 с.
4. Молотков В. Аранжування для гітари. К.: Хрещатик, 1997. 125 с.
5. Оленіков. В. Аранжування. Фенікс, 2003. 110 с.
6. Симоненко В.С. Мелодії джазу. Київ: Музична Україна, 1984. 318 с.
7. Шишаков. Ю. Інструментування для оркестру народних інструментів. Мелітополь:, 2014. 128 с.
8. Asriel A. Jazz (Aspekte und Analisen). Berlin: VEB Lied der Zeit Musikverlag, 1985. 435 p.
9. Byron M. Jazz band arranging: original big band arrangements. FIU: Electronic Theses and Dissertations, 1995. 118 p.
10. Byron M. Jazz band arranging: original big band arrangements. FIU: Electronic Theses and Dissertations, 1999p. 115 p.
11. Byron M. Master of music in jazz studies. FIU: Electronic Theses and Dissertations April, 1999. 125 p.
12. Gordon G. Jazz Big Band Arrangement. Alfred Publishing, 2009. 56 p.
13. Gordon G. Jazz with Big Phat Band. Alfred Publishing, 2009p. 52 p.
14. Mossman M. Arranging for Big Band 1-2-3 by Mossman Michael Philip presented by Hal Leonard. Aaron Copland School of Music Queens College/CUNY Flushing. NY: 11367-1597 2002.
15. Herb Wong. Jazz Fakebook. Milwaukee: Hal Leonard Corporation, 1988. 447 p.

Інформаційні ресурси

16. http://resolver.gpntb.ru/purl?docushare/dsweb/Get/Resource-1466/Dirizir_and_dirizersk_praktika_Pr.pdf
17. [http://resolver.gpntb.ru/purl?docushare/dsweb/Get/Resource-2517/Dirizir_and_dirb;trskay_praktika_Pr\(1\).pdf](http://resolver.gpntb.ru/purl?docushare/dsweb/Get/Resource-2517/Dirizir_and_dirb;trskay_praktika_Pr(1).pdf)
18. http://resolver.gpntb.ru/purl?docushare/dsweb/Get/Resource-244/Dudin_dirigirovanie+.pdf
19. http://vivaldi.msuc.org/Gindullin_instr.pdf